

BRAZILSKI KVARTET KITAR

Everton Gloeden in Luiz Mantovani, osemstrunska kitara
Tadeu do Amaral in Gustavo Costa, šeststrunska kitara

29. maj 2015 ob 19.30
dvorana Union, Maribor

KOMORNI CIKEL 2014/2015

5. abonmajski koncert

www.nd-mb.si

◀ NARODNI DOM MARIBOR ▶

Koncertna poslovalnica | sezona 2014/2015

SPORED

Heitor Villa-Lobos (1887–1959):

Afriški ljudski plesi

Ples mladih
Ples starih
Otroški ples

Cirande (izbor)

Iskanje šivanke
Prevrnjeni kanu
Grofica

Godalni kvartet št. 12

Allegro
Andante melancolico
Scherzo – Allegretto (ligeiro)
Allegro (bem ritmado)

* * *

Enrique Granados (1867–1916):

Slamnati mož iz suite *Goyescas*, op. 11

Isaac Albéniz (1860–1909):

Málaga iz suite *Iberia*, 4. knjiga

Ronaldo Miranda (1948):

Resne variacije na temo Anacleta de Medeirosa

Mozart Camargo Guarnieri (1907–1993):

Črnski ples

Valček št. 8 – Mirno iz *Deset valčkov* za klavir
Brazilski ples

Francisco Mignone (1897–1986):

Lundú

Lenda št. 8 iz *10 Lendas sertanejas* za klavir
Congada

Heitor Villa-Lobos je najpomembnejši brazilski skladatelj 20. stoletja, ki je dosegel mednarodni sloves, obenem pa mu je uspelo izoblikovati samosvoj glasbeni slog, v katerem je na svojevrsten način prepletel narodno glasbo ter sodobne evropske glasbene tehnike. Na brazilski pečat njegove glasbe je vplivala njegova pretežno neformalna glasbena izobrazba: kot kitarist je igral v priljubljenih uličnih bandih Ria de Janeira in še ne 16-leten igral tudi v gledališkem orkestru kot čelist. Dve leti zatem je prvič potoval v notranjost države in poglobil svoje poznavanje brazilske glasbe. Leta 1923 je odšel v Pariz, spoznaval tamkajšnje glasbeno življenje ter predstavljal lastne dosežke. Po vrnitvi v Brazilijo leta 1930 je deloval v glasbenem izobraževanju in bil eden od glavnih pobudnikov za ustanovitev Brazilske akademije za glasbo. Napisal je več kakor tisoč del, ki se med seboj razlikujejo po žanrih in tudi po kvaliteti, a v vseh se zrcali njegova predanost domovini. Med najbolj znana dela sodijo *Descobrimento do Brazil* (1937) in *Bachianas brasileiras*.

Ob stoletnici brazilske neodvisnosti je skupina literatov, likovnih umetnikov in intelektualcev v São Paulu leta 1922 organizirala Teden moderne umetnosti. Villa-Lobos je sodeloval kot predstavnik moderne brazilske glasbe in izvedenih je bilo več njegovih komornih del. Največji odmev so imeli *Afriški ljudski plesi* za pet godal, flavto, klarinet in klavir (priredba klavirske različice iz leta 1914). Villa-Lobosu je modernistična estetika pomenila prelom z evropsko romantično tonalnostjo in trdno je bil odločen, da bo prenovil in tudi uveljavil značilen brazilski glasbeni besednjak. Dogodki in polemike tega tedna so Villa-Lobosu namenjali veliko pozornosti. Napredni literati, ki so hvalili skladateljevo ustvarjalnost, so veliko pripomogli k temu, da je že tedaj postal nekakšna mitična figura brazilske glasbe.

V 20-ih letih je Villa-Lobos veliko komponiral za klavir. Najpomembnejša klavirska dela tega časa so *Rudepoêma* in *Cirande* (1926). Vsaka od šestnajstih cirand (otroških

plesov) je napisana na podlagi tradicionalne ljudske pesmi.

Zvrst godalnega kvarteta je Villa-Lobosa spremljala celo življenje. V razponu štirih desetletij (med 1915 in 1957) je napisal kar sedemnajst godalnih kvartetov, ki so priče razvoja in sprememb v njegovem skladateljskem slogu in tehnikah. Niso prav pogosto izvajani, čeprav sodijo med njegova najboljša dela. *Godalni kvartet št. 12* je nastal leta 1950, v poznem obdobju skladateljevega življenja.

Španski skladatelj **Enrique Granados** je študiral kompozicijo v Barceloni pri Felipeju Pedrellu in od leta 1887 klavir v Parizu pri Charlesu de Bériotu. Po vrnitvi v Barcelono je veliko koncertiral in njegova dela so imela lep uspeh, kljub temu pa je bil glavni vir njegovih prihodkov poučevanje. Šele klavirski suiti *Goyescas* iz let 1909 in 1911, ki sta ju navdihnile slike znamenitega in dramatičnega slikarja Francisca de Goye, sta mu prinesli težko pričakovani ugled resnega skladatelja ter občudovanje sodobnikov. Kasneje je pod ta krovni naslov uvrstil še nekaj skladb, ki se jih pogosto izvaja kot del suite – tako tudi živahno in virtuozno skladbo *Slamnati mož* iz leta 1914 (slamnati mož ali »pelele«, ki so ga mlade ženske rade metale v zrak z rjuho, ki so jo držale kot trampolin). *Goyescas* so na prvi pogled preproste skladbe, ki jih odlikuje občutljiv in senzibilen pristop k visoko ornamentalni figuraciji, kakršno običajno povezujemo s špansko narodno glasbo.

Po izvedbi *Goyescas* v Parizu leta 1914 je Granados s strani Pariške opere dobil naročilo za opero in iz suite priredil operno enodejanko, ki s svojo glasbo ter podobami pred oči slika čutno in dramatično ozračje Madrida v 18. stoletju. Zaradi vojne je bila izvedba opere v Parizu odpovedana. Prvikrat so jo izvedli v skladateljevi navzočnosti v newyorški Metropolitanski operi leta 1916, ob vračanju v Evropo pa je skladateljeva ladja potonila v Angleškem kanalu.

Španski skladatelj in pianist **Isaac Albéniz** je bil kot pianist pravi čudežni otrok. Leta 1872 je odšel v Združene države Amerike, kjer se je preživljal z igranjem na klavir. Sledila so evropska potovanja in obdobja študija v Leipzigu in Bruslju. Po vrnitvi v Barcelono se je začel zanimati za ljudsko glasbo. Kasneje je izpopolnjeval tehniko svojega igranja tudi pri Lisztu v Budimpešti. Turneja po Angliji leta 1889 mu je finančno omogočila krajši študij v Parizu z Vincentom d'Indyjem in Paulom Dukasom. Od leta 1890 je s pomočjo štipendije Lorda Latymerja bival v Londonu in se preizkušal v operi, leta 1892 pa se je preselil v Pariz, kjer so njegove skladbe pritegnile pozornost in spoštovanje. Zaradi slabega zdravja je zadnje desetletje svojega življenja preživljal večinoma na jugu Francije. Albéniz je komponiral opere, samospeve in orkestrska dela, najbolj znana pa so dela za njegov instrument – klavir.

Albéniz je navdih za ustvarjanje črpal iz evropske salonske in španske ljudske glasbe, v svoji glasbi pa razkrival barvito paleto impresionističnih harmonij (prijateljeval je tudi z Debussyjem in Ravelom). Med njegova najpomembnejša dela sodijo dve znani klavirski *Španski suiti* ter dvanajst klavirskih skladb oz. »impresij« v štirih knjigah, ki sestavljajo *Iberio*. Suita je nastala med letoma 1906 in 1908 ter živo prikazuje podobe, zvoke in plesne ritme skladateljeve domovine, v njej pa je mogoče zaslediti tudi nostalgijo za svetom, ki izginja. Prvi dve knjigi poudarjata predvsem različne zvočne barve, skladbe tretje in četrte knjige pa so v teksturi še bolj zgoščene in tehnično izjemno zahtevne – morda tudi zato, ker se je skladatelj v tem času navdušil nad tehniko virtuoznega pianista Joaquína Malatsa. *Iberia* je osupljiv kompendij ritmičnega zana, harmonske pretanjenosti in čiste virtuoznosti.

Brazilski skladatelj **Ronaldo Miranda** je študiral klavir in kompozicijo na Zvezni Univerzi Ria de Janeira. Sprva je bil glasbeni kritik, kot skladatelj pa je postal aktiven

predvsem po letu 1977, ko je prejel prvo nagrado na Drugem bienalu brazilske sodobne glasbe. V začetku 80-ih je prejel še več častnih nazivov in drugih nagrad za svoje kompozicije; med njimi izstopa prestižna Trofeu Golfinho de Ouro iz leta 1981, ki jo je podelila državna vlada v Rio de Janeiru. Njegova dela izvajajo na festivalih sodobne glasbe v Braziliji, ZDA in Evropi. Miranda predava kompozicijo na Zvezni univerzi Ria de Janeiro, delal pa je tudi za FUNARTE (Narodna fundacija za umetnosti) in leta 1995 postal direktor Sale Cecília Meireles v Rio. *Resne variacije* so nastale na temo Anacleto de Medeirosa (1866 – 1907), ki je vodil značilne brazilske instrumentalne bande in napisal vrsto znanih plesnih skladb.

Mozart Camargo Guarnieri je bil sin sicilijanskega imigranta. Glasbe se je sprva učil na Siciliji, nato pa klavir v São Paulo. Ko je bil študent kompozicije pri Baldiju, ga je vplivni profesor Andrade usmeril v komponiranje v nacionalistični estetiki. Leta 1927 je postal učitelj klavirja na Konservatoriju São Paulo ter po ustanovitvi Oddelka za kulturo leta 1935 dirigiral zboru in orkestru. Leta 1938 je odšel v Pariz študirat kompozicijo in estetiko pri Koechlinu ter dirigiranje pri Ruhlmannu, bil pa je v stikih z Nadjo Boulanger. V Brazilijo se je vrnil ob izbruhu vojne. V 40-ih letih 20. stoletja je v ZDA prejel več nagrad za svoje skladbe in tam pogosto gostoval. Konec 40-ih je postal stalni dirigent Simfoničnega orkestra São Paulo in gostoval pri številnih evropskih in ameriških orkestrih. Kasneje je izvrševal pomembne funkcije na konservatorijih v São Paulo in Santosu. Za skladateljsko in dirigentsko delo je prejel številne nagrade in priznanja. Guarnieri v t. i. brazilske nacionalni šoli zaseda častno mesto. Bil je eden najbolj ustvarjalnih in plodnih brazilskih skladateljev, ki si je v različnih zvrsteh prizadeval za izražanje nacionalnega v glasbi. Njegovo prvo uspešnejše delo je bila *Sonatina za klavir* iz leta 1928,

ki se upira proevropskemu akademizmu. V tem času je nastala tudi *Brazilski ples*, napisana ob praznovanju oz. spominu na brazilsko prepoved suženjstva, v ritmih ruralne (in nam ne najbolj znane urbane) sambe, kakršno so plesali potomci sužnjev. Ljudski plesi, njihovi ritmi in razpoloženja so bili Guarnieriju pogosto navdih in izhodišče njegovih del, kar je opazno tudi v njegovih klavirskih valčkih. Preobrazbo idioma brazilske ljudske glasbe v umetno kompozicijo prav tako predstavlja melanholična in dramatično stopnjujoča se skladba *Črnski ples*.

Francisco Paulo Mignone je bil sin italijanskega imigranta v Braziliji. Od mladih nog je igral flavto in klavir v lokalnih plesnih orkestrih ter nato oba instrumenta in kompozicijo študiral na Konservatoriju São Paulo. Kasneje so nanj vplivali nacionalistični nazori Mária de Andradeja. Leta 1920 je odšel študirat na Konservatorij v Milano pri Ferroniju in tam leta 1921 napisal opero *O contratado de diamantes* (prvič je bila izvedena v Rio de Janeiru leta 1924); zlasti *Congada* iz baleta v 2. dejanju, ki temelji na brazilskih plesnih ritmi, se je poslušalcem hitro priljubila in dosegla velik uspeh. Mignone je leta 1928 postal profesor harmonije na Konservatoriju São Paulo, leta 1933 pa dirigent ter učitelj dirigiranja na Narodni glasbeni šoli v Rio. Po evropski dirigentski turneji v sezoni 1937/1938 je prvič gostoval v ZDA, in sicer leta 1942. V nadaljnjih desetletjih je imel različne glasbene funkcije v Braziliji. Mignoneju se je sprva poznalo italijansko glasbeno ozadje in bil je pod vplivom izobrazbe v romantični glasbeni tradiciji, a ob koncu njegovega mladostnega obdobja, okoli leta 1928, je mogoče zaslediti vse večje zanimanje za brazilske nacionalni glasbeni idiom. To je opazno v *Congadi*, pa tudi v živahnem in melodioznem *Lundúju*. V tem času je pisal dela v različnih zvrsteh, ki pogosto zajemajo tematiko iz priljubljenih plesnih ritmov in melodij; tudi orkestracija nemalokrat vključuje

brazilska glasbila. Tudi klavirske skladbe, kakršne so *Lendas sertanejas*, imajo značilne brazilske poteze, v njih najdemo lirične melodije (nekatero napisane na podlagi ljudskih pesmi) s prevladujočo tonalno harmonijo in pogosto sinkopiranimi ritmi, kar kaže na velik vpliv urbane popularne glasbe.

V tem obdobju je Mignone s svojimi deli zaslovel v Braziliji in v tujini. Kasneje je menil, da bo morala njegova glasba postati »bolj tehnično prefinjena, a jasna, iskrena in lahko razumljiva večini«. K temu idealu se nagibajo njegova dela iz poznih 50-ih let 20. stoletja. Vendar se je v zadnjih letih svojega življenja ponovno vrnil k narodnemu idiomu, ki mu je pomenil »sporočilo bogastva, raznolikosti, atmosfere in lokalne barvitosti«.

Katarina Šter

BRAZILSKI KVARTET KITAR

Brazilski kvartet kitar sodi med najboljše kitarske ansamble v svetovnem merilu. Skupino, ki je bila leta 2011 za svoje dosežke nagrajena z *latinskim grammyjem* za najboljši album klasične glasbe, odlikuje izjemna širina in virtuoznost. Kombinacija standardnih šeststrunskih kitar in razširjenih osemstrunskih različic glasbenikom omogoča izvajanje izvirnih priredb del, ki so bila izvorno napisana za orkester ali druge komorne zasedbe, zato ne preseneča, da na sporedih kvarteta najdemo tako priredbe razkošnih simfoničnih del kot tudi godalnih kvartetov in skladb za klavir.

V več kot desetih letih delovanja je Brazilski kvartet kitar odigral več kot 250 koncertov v obeh Amerikah, Evropi in Aziji, povsod pa jih spremljajo navdušeni odzivi občinstva, izjemne kritike ter neredko tudi razprodane koncertne dvorane.

Med vrhunci preteklih sezon omenimo koncerte v newyorškem Metropolitanskem muzeju, v Atlanti, Vancouvru, Washingtonu, Salt Lake Cityju, v Hannovru, na Hongkonškem festivalu umetnosti ter na glasbenih festivalih v Koloradu, Tel Avivu, Raviniji in številnih največjih kitarskih festivalih v Združenih državah, Braziliji, Avstraliji, na Danskem, Škotskem, Portugalskem, v Mehiki in Nemčiji.

Leta 2004 so bili glavne zvezde prvega Svetovnega kitarskega kongresa v Baltimoru, kjer so skupaj s tamkajšnjim simfoničnim orkestrom premierno izvedli posebej za ta dogodek spisano delo Ronalda Mirande, prejemnika naziva skladatelj leta 2001 v Braziliji. Leta 2009 so po številnih večjih brazilskih mestih izvedli *Suito Iberia* skladatelja Isaaca Albeniza in tako počastili stoto obletnico skladateljeve smrti.

Diskografija kvarteta vključuje 5 posnetkov, ki so izšli pri založbi Delos. Trije izmed njih so posvečeni brazilski glasbi – *Essência do Brasil* (1999), *Encantamento* (2001) in z latinskim grammyjem nagrajen *Brazilian Guitar Quartet plays Villa-Lobos* (2011), preostala dva pa sta v celoti posvečena dvema velikima deloma zahodne klasične glasbe, Bachovim *Štirim orkestrskim suitam* (2000) in Albenizovi *Suiti Iberia* (2006).

Z VELIKIM VESELJEM VAS VABIMO

K VPISU V ABONMAJE SLAVNOSTNE SEZONE 2015/2016

Že v mesecu septembru vstopamo v **ново koncertno sezono**, v kateri bomo proslavili **70 let od prvega koncerta**, ki je bil organiziran v okviru Koncertne poslovalnice Narodnega doma Maribor.

Vsi dosedanji abonenti prejmete na svoj naslov novo programsko knjižico, kjer lahko preberete vse o nastopajočih, programih in seveda ugodnostih pri vpisu v abonmaje.

Informacije o abonmajih in koncertih ter vpisu bodo objavljene tudi na spletni strani www.nd-mb.si in v medijih.

Vpis v abonmaje bo potekal **med 8. in 17. junijem** ter **med 17. avgustom in 5. septembrom 2015**.

Ostanite naši glasbeni sopotniki in naj se naši čarobni skupni trenutki ponavljajo še dolgo!

NA FESTIVAL LENT 2015

Festivalsko vzdušje bo zavzelo mesto med **3. in 11. julijem 2015**, že med 26. junijem in 2. julijem pa pričnemo ogrevati ozračje s Folkartom, plesnimi predstavami, programi za otroke v Art kampu in drugimi prireditvami.

Klasična glasba tudi na festivalu domuje v dvorani Union, kjer se bodo vsak dan med 3. in 11. julijem odvijali koncerti v sklopu Salona glasbenih umetnikov. **Abonenti Komornege ali Orkestrskega cikla si lahko tudi letos vse koncerte Salona ogledajo ob predložitvi svoje abonentske kartice, ki velja kot vstopnica za koncerte Salona glasbenih umetnikov na Festivalu Lent 2015.**

Vse o programu in nastopajočih si lahko preberete na www.festival-lent.si ali obiščite Informacijsko pisarno Narodnega doma Maribor, kjer so na voljo festivalske programske zloženke.

Informacijska pisarna Narodnega doma Maribor: vsak delavnik od 10.00 do 17.00, v soboto od 9.00 do 12.00 ter uro pred vsako prireditvijo. **Dvorana Union:** uro pred vsako prireditvijo. **Tel.:** (02) 229 40 11, 229 40 50, 031 479 000, 040 744 122
E: vstopnice@nd-mb.si • **spletni nakup vstopnic:** <http://nd-mb.kupikarto.si/> • Naklada: 200 kosov • Brezplačen izvod

VEČER
RADIO CITY

Program je omogočila Mestna občina Maribor. Koncert je podprlo Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.

www.nd-mb.si

si RADIO SI

Medijski pokrovitelj